EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 30.5.2012.
COM(2012) 319 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Lietuvas 2012. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas konverģences programmu 2012.-2015. gadam

{SWD(2012) 319 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Lietuvas 2012. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Lietuvas konverģences programmu 2012.-2015. gadam

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes 1997. gada 7. jūlija Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu[2],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas[3],

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

apspriedusies ar Ekonomikas un finanšu komiteju,

tā kā:

(1) Eiropadome 2010. gada 26. martā piekrita Eiropas Komisijas priekšlikumam aizsākt jaunu izaugsmes un nodarbinātības stratēģiju „Eiropa 2020", kam pamatā būtu ciešāka ekonomikas politikas koordinācija, pievēršot uzmanību galvenajām jomām, kurās jārīkojas, lai palielinātu Eiropas ilgtspējīgas izaugsmes potenciālu un konkurētspēju.

(2) Padome 2010. gada 13. jūlijā pieņēma ieteikumu par dalībvalstu un Savienības vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādnēm (2010.–2014. g.), bet 2010. gada 21. oktobrī – lēmumu par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādnēm[4], kas kopā veido „integrētās pamatnostādnes". Dalībvalstis tika aicinātas savā ekonomikas un nodarbinātības politikā ņemt vērā šīs integrētās pamatnostādnes.

---

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
2 COM(2012)319 final.
3 P7_TA(2012)0048 un P7_TA(2012)0047.
4 Padomes 2012. gada 26. aprīļa Lēmums 2012/238/ES.

(3) Padome 2011. gada 12. jūlijā pieņēma ieteikumu par Lietuvas valsts reformu programmu 2011. gadam un sniedza savu atzinumu par atjaunināto Lietuvas konverģences programmu 2011.–2014. gadam.

(4) Komisija 2011. gada 23. novembrī pieņēma otro Gada izaugsmes pētījumu, tādējādi uzsākot otro Eiropas *ex ante* un integrētas politikas koordinēšanas pusgadu, kas balstās uz stratēģiju „Eiropa 2020". Komisija 2012. gada 14. februārī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma Brīdinājuma mehānisma ziņojumu[5], kurā tā nenoteica, ka Lietuva ir viena no dalībvalstīm, kam tiks veikts padziļināts pārskats.

(5) Eiropadome 2012. gada 2. martā apstiprināja prioritātes, lai nodrošinātu finanšu stabilitāti, fiskālo konsolidāciju un izaugsmes veicināšanas pasākumus. Tā uzsvēra nepieciešamību turpināt diferencētu, izaugsmi veicinošu fiskālo konsolidāciju, atjaunot parastos aizdošanas nosacījumus ekonomikai, veicināt izaugsmi un konkurētspēju, mazināt bezdarbu un krīzes sociālās sekas un modernizēt valsts administrāciju. Tā aicināja dalībvalstis īstenot konkrētai valstij adresētos Padomes ieteikumus 2011. gadam un šīs prioritātes izvērst konkrētos pasākumos, ko paredzēts iekļaut to stabilitātes vai konverģences programmās un valsts reformu programmās.

(6) Eiropadome 2012. gada 2. martā arī aicināja dalībvalstis, kas piedalās paktā „Euro plus", savlaicīgi iesniegt savas saistības, lai tās varētu iekļaut šo valstu stabilitātes un konverģences programmās un valstu reformu programmās.

(7) Lietuva 2012. gada 27. aprīlī iesniedza konverģences programmu, kas attiecas uz 2012.-2015. gadu, bet 2012. gada 30. aprīlī — 2012. gada valsts reformu programmu. Abas programmas izvērtētas vienlaikus, lai ņemtu vērā to savstarpējo saistību.

(8) Pamatojoties uz 2012. gada konverģences programmas novērtējumu saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97, Padome uzskata, ka makroekonomiskais scenārijs, kas balstīts uz budžeta prognozēm programmā, ir ticams. Tas kopumā atbilst Komisijas 2012. gada pavasara prognozei par 2012. un 2013. gadu. Programmā izklāstītās budžeta stratēģijas mērķis ir līdz 2012. gadam novērst pārmērīgo budžeta deficītu, kā ieteikusi Padome, un pēc tam virzīties uz budžeta vidējā termiņa mērķa (VTM) sasniegšanu. Programmā apstiprināts iepriekšējais VTM, t. i., strukturāls kopējā valsts budžeta pārpalikums 0,5 % apmērā no IKP, pienācīgi atspoguļojot Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, un izklāstīta konsolidācija par vismaz 1 procentu punktu gadā, plānojot nodrošināt līdzsvarotu budžetu līdz 2015. gadam. Lai gan budžeta plāni atbilst savlaicīgai pārmērīga budžeta deficīta novēršanai, paredzams, ka vidējie gada fiskālie centieni 2010.-2012. gadā, pamatojoties uz (pārrēķinātu) strukturālo budžeta bilanci[6], būs mazāk nekā 2,25 % apmērā no IKP, kā Padome pieprasīja 2010. gada 16. februāra ieteikumā. Plānotā gada virzība uz VTM sasniegšanu gados pēc pārmērīgā budžeta deficīta novēršanas nedaudz pārsniedz 0,5 % no IKP strukturālā izteiksmē, tas ir, Stabilitātes un izaugsmes paktā noteikto kritēriju. Plānotā valsts izdevumu pieauguma rādītājs, ņemot vērā diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, atbilst Stabilitātes un izaugsmes paktā noteiktajam izdevumu kritērijam 2013. un 2014. gadā, bet ne 2015. gadā. Prognozēts, ka valsts kopējais parāds saglabāsies mazāks par 60 % no IKP programmas periodā, palielinoties līdz gandrīz

---

5 COM(2012) 68 final.

6 Cikliski koriģētā bilance, izņemot vienreizējos un pagaidu pasākumus, kuru Komisijas dienesti atbilstoši kopīgi saskaņotai metodikai pārrēķinājuši, pamatojoties uz programmā sniegto informāciju.

41 % no IKP 2013. gadā, atbilstīgi Komisijas 2012. gada pavasara prognozei, turpretim konverģences programmā paredzēts, ka līdz 2015. gadam parāds samazināsies līdz aptuveni 35 %. Notiek budžeta plānošanas un izpildes reforma, bet valdībai vēl jāapstiprina ierosinātie tiesību akti. Šie tiesību akti uzlabotu pārskatatbildību fiskālās sistēmas ietvaros, izveidojot neatkarīgu struktūru, un pastiprinātu noteikumus par valsts kases rezervēm.

(9) Pamatojoties uz visaptverošu nodokļu atbilstības stratēģiju, 2011. gadā tika īstenoti pasākumi, kas pastiprināja nodokļu atbilstību un deva papildu ieņēmumus. Tomēr būs jāturpina īstenošana, lai būtiski vērstos pret izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

(10) Demogrāfiskā attīstība rada nopietnas bažas par pensiju sistēmas ilgtspēju. Lai gan Lietuva pieņēma noteikumu līdz 2026. gadam pakāpeniski palielināt pensionēšanās vecumu līdz 65 gadiem, tas vien nenodrošinās ilgtspējīgu un pietiekamu pensijas ienākumu nākotnē un jāpapildina ar papildu pasākumiem. Tie varētu būt šādi: likumā noteikto pensionēšanās vecumu un turpmākos pabalstus saistīt ar demogrāfiskiem faktoriem; izveidot skaidrus noteikumus indeksācijai; ieviest ciešāku saikni starp iemaksām un pabalstiem, likvidējot priekšlaicīgas pensionēšanās stimulus. Turklāt Lietuva varētu labāk izmantot papildu brīvprātīgo pensiju nodrošinājumu. Arodnodrošinājuma sistēmu izveide varētu mazināt sociālās apdrošināšanas sistēmas slogu un vienlaikus uzlabot turpmāko pensijas ienākumu pietiekamību. Ir atcelti šķēršļi turpināt darbu ilgāk.

(11) Likums par pagaidu nodarbinātības aģentūrām, kas paredzēts, lai atvieglotu īstermiņa nodarbināšanu, stājās spēkā 2011. gada 1. decembrī. Tomēr tā ietekme var nebūt nozīmīga, jo pagaidu darba aģentūras Lietuvā darbojās jau iepriekš. Darba tiesību visaptverošā pārskatīšanā varētu konstatēt nevajadzīgus ierobežojumus un administratīvus šķēršļus, kas kavē elastīgas līgumiskas vienošanās, atlaišanas noteikumus un elastīgus darba laika režīmus. Lai palielinātu dalību darba tirgū, īpaši jauniešiem, nekvalificētam darbaspēkam un vecākiem darbiniekiem, un uzlabotu darba tirgus elastību, ir nepieciešami papildu pasākumi.

(12) Jauniešu bezdarba (virs 30 %) un mazkvalificēta darbaspēka bezdarba problēma kļuva īpaši izteikta krīzes laikā. Valdība īsteno vairākus pasākumus, lai veicinātu jauniešu nodarbinātību, piemēram, pirmās nodarbinātības subsīdijas un samazinātas sociālās apdrošināšanas iemaksas. Tomēr aktivizācijas rādītāji joprojām ir pārāk zemi, un finanšu piešķīrumus aktīvām darba tirgus politikas nostādnēm varētu izmantot efektīvāk, sabiedriskos darbus orientējot uz visneaizsargātāko iedzīvotāju grupām. Lai nodrošinātu labāku pāreju no izglītības uz darba tirgu, varētu palielināt mācekļu un prakses vietu pievilcību un ieviest kvalifikācijas pieprasījuma prognozēšanas sistēmu. Pasākumiem būtu jāatbilst Lietuvas un Komisijas kopīgās rīcības grupas darba rezultātiem jauniešu bezdarba jomā.

(13) Aptuveni vienai trešdaļai Lietuvas iedzīvotāju draud nabadzības un ilgtermiņa atstumtības risks. Tas ir ceturtais augstākais rādītājs Eiropas Savienībā. 2011. gadā Lietuva grozīja Likumu par sociālo palīdzību naudā, lai no 2012. gada janvāra veiktu sociālā nodrošinājuma sistēmas reformu. Tā ir sākusi sociālā nodrošinājuma izmaksas izmēģinājuma modeli, mainījusi summas aprēķināšanas metodi, ieviesusi atsevišķus darba stimulus un palielinājusi segumu. Sociālās palīdzības reforma ir solis, lai samazinātu šķēršļus darbam. Jāievieš uzraudzības sistēma, lai novērtētu tās efektivitāti

un tās ietekmi uz nabadzības mazināšanu. Reforma būtu jāsaista arī ar aktivizācijas pasākumiem, kas palielina dalību, jo īpaši ilgtermiņa sociālo pabalstu saņēmējiem.

(14) Valdība kopš 2010. gada veic valsts uzņēmumu vērienīgu reformu, kuras mērķis ir pārstrukturēt korporatīvo pārvaldību, palielināt pārredzamību un nodalīt īpašumtiesības un regulatīvās funkcijas, kā arī palielināt konkurenci un efektivitāti. Reforma ir nozīmīga, ietverot tiesību aktu, kā arī organizatoriskas izmaiņas. Ir gūti nozīmīgi panākumi attiecībā uz pārredzamību un pārskatatbildību, jo pārskati tagad tiek publicēti katru ceturksni un katru gadu. Ir noteikti skaidri uzņēmumu mērķi. Tomēr valdība ir atlikusi dažas reformas daļas, jo īpaši valsts uzņēmumu komerciālo un nekomerciālo darbību nodalīšanu, un plāno tās īstenot 2012. gadā.

(15) Lietuva ir guvusi ierobežotus panākumus ēku energoefektivitātes uzlabošanā. 2011. gada decembrī valdība pieņēma daudzdzīvokļu ēku modernizācijas programmu, bet to vājina citās politikas jomās pieejamās neitralizējošās subsīdijas, kas samazina dzīvojamo ēku iedzīvotāju stimulus uzlabot energoefektivitāti. Ir nepieciešami papildu būtiski un paātrināti centieni, lai uzlabotu ēku energoefektivitāti.

(16) Pastāv iespējas novirzīt nodokļus uz enerģijas izmantošanu, jo ieņēmumi no dabas resursu nodokļiem ir trešie mazākie Eiropas Savienībā, turpretim transporta nodokļi ir mazākie Eiropas Savienībā. 2010. gadā netiešā nodokļa likme par enerģijas patēriņu bija septītā zemākā Eiropas Savienībā, turpretim enerģētikas nodokļi IKP izteiksmē ir tikai nedaudz zemāki par ES vidējo līmeni.

(17) Valsts enerģētikas sistēmas infrastruktūrai trūkst konkurences un starpsavienojumu, un tas ir faktors, kas kavē izaugsmi. Nepietiekami starpsavienojumi kavē konkurences rašanos enerģijas tirgos. Gan gāzes, gan elektroenerģijas tirgū saglabājas liela koncentrācija (virs 90 %).

(18) Lietuva ir uzņēmusies vairākas saistības saskaņā ar paktu „Euro plus”. Saistības un 2011. gadā iesniegto saistību izpilde attiecas uz konkurētspējas un nodarbinātības veicināšanu, valsts finanšu stabilitātes uzlabošanu un finanšu stabilitātes nostiprināšanu. Komisija ir novērtējusi pakta „Euro plus” saistību izpildi. Šā novērtējuma rezultāti ir ņemti vērā ieteikumos.

(19) Saistībā ar Eiropas pusgadu Komisija ir veikusi Lietuvas ekonomikas politikas visaptverošu analīzi. Tā ir novērtējusi konverģences programmu un valsts reformu programmu. Komisija ir ņēmusi vērā ne tikai to lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Lietuvā, bet arī to atbilstību ES noteikumiem un norādēm, ņemot vērā to, ka jānostiprina Eiropas Savienības vispārējā ekonomiskā pārvaldība, kas panākams, turpmākajos valstu lēmumos sniedzot ES līmeņa norādes. Tās ieteikumi Eiropas pusgada ietvaros ir atspoguļoti turpmāk 1.–6. ieteikumā.

(20) Ņemot vērā šo novērtējumu, Padome ir izskatījusi Lietuvas konverģences programmu, un Padomes atzinums[7] ir atspoguļots turpmāk 1. ieteikumā,

[7] Saskaņā ar Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 9. panta 2. punktu.

IESAKA Lietuvai laikposmā no 2012. līdz 2013. gadam rīkoties šādi.

1. Nodrošināt plānoto virzību uz pārmērīgā budžeta deficīta savlaicīgu novēršanu. Šajā nolūkā pilnībā izpildīt 2012. gada budžetu un īstenot strukturālas pielāgošanas centienus, kas noteikti Padomes ieteikumā pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras ietvaros. Pēc tam precizēt pasākumus, kas ir nepieciešami, lai nodrošinātu budžeta stratēģijas īstenošanu 2013. gadā un vēlāk, kā paredzēts, nodrošinot pienācīgus strukturālas pielāgošanas centienus, lai gūtu pietiekamus panākumus virzībā uz budžeta vidējā termiņa mērķa sasniegšanu, tostarp izdevumu kritērija ievērošanu, vienlaikus ierobežojot izaugsmi veicinošo izdevumu samazinājumus. Šajā ziņā apsvērt tādu nodokļu palielināšanu, kas vismazāk kaitē izaugsmei, piemēram, mājokļu un dabas resursu nodokļi, tostarp automobiļu nodokļi, vienlaikus pastiprinot nodokļu atbilstību. Stiprināt fiskālo sistēmu, jo īpaši budžeta vidējā termiņa struktūrā ieviešot izpildāmas un saistošas izdevumu maksimālās robežas.

2. Pieņemt tiesību aktus par visaptverošu pensiju sistēmas reformu. Likumā noteikto pensionēšanās vecumu pielāgot paredzamajam mūža ilgumam, izveidot skaidrus noteikumus pensiju indeksācijai un uzlabot papildu ietaupījumu shēmas. Nostiprināt pensiju reformu ar aktīvas novecošanas pasākumiem.

3. Novērst augstu bezdarba līmeni, jo īpaši jauniešu, mazkvalificēta darbaspēka un ilgstošu bezdarbnieku vidū, novirzot līdzekļus aktīvām darba tirgus politikas nostādnēm, vienlaikus uzlabojot to efektivitāti. Palielināt mācekļa prakses shēmu efektivitāti. Grozīt darba tiesību aktus attiecībā uz elastīgām līgumiskām vienošanām, atlaišanas noteikumiem un elastīgiem darba laika režīmiem.

4. Palielināt darba stimulus un stiprināt saiknes starp sociālās palīdzības reformu un aktivizācijas pasākumiem, jo īpaši visneaizsargātāko iedzīvotāju grupām, lai samazinātu nabadzību un sociālo atstumtību.

5. Īstenot visus valsts uzņēmumu reformu paketes aspektus un jo īpaši nodrošināt īpašumtiesību un regulatīvo funkciju nodalīšanu un komerciālo un nekomerciālo darbību nodalīšanu. Ieviest atbilstīgus uzraudzības instrumentus, lai novērtētu reformu efektivitāti un nodrošinātu visu valsts uzņēmumu atbilstību reformas prasībām.

6. Pastiprināt pasākumus, lai uzlabotu ēku energoefektivitāti, tostarp novēršot šķēršļus un ātri ieviešot līdzdalības fondu. Veicināt konkurenci enerģētikas tīklos, uzlabojot starpsavienojamību ar ES valstīm gan elektroenerģijai, gan gāzei.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs